

Jenny Lichtenstein,
Tel 08-787 82 68

Göran Nirdén,
Tel 08-787 81 96

Komplicerade finansiella instrument i tjänstepensionskassor

Slutsats

Tjänstepensionskassorna¹ har i de flesta fall inga stora innehav eller koncentrationer av komplicerade finansiella instrument, se bilaga. Kassornas hantering av denna typ av innehav ser enligt deras svar ut att vara tillfredsställande överlag. Vissa kassor uppger dock att deras riskkontroll är liten och att personalen har relativt kort yrkeserfarenhet. En majoritet av kassorna har också hela eller stora delar av sitt kapital utlagt på extern förvaltning. Och vissa av dessa kassor saknar ett eget kapitalförvaltningssystem.

Undersökningen har väckt nya frågor om tjänstepensionskassornas beställarkompetens och förmåga att kontrollera, samt utvärdera externa förvaltare.

FI vidtar följande åtgärder

Finansinspektionen kommer att följa upp det fåtal tjänstepensionskassor vars svar väckt fler frågor eller kan tyda på brister i organisationen. Det som huvudsakligen följs upp är om en liten och kanske oerfaren riskkontrollfunktion har tillräcklig kontroll över riskerna och över de externa förvaltarna.

Undersökningen

En tidigare undersökning (FI 2007:13) har bland annat indikerat att tjänstepensionskassor i högre utsträckning placerar i komplicerade finansiella produkter. Dessa produkter kan ställa större krav på riskhanteringen än mer traditionella placeringar. För att kartlägga omfattningen och kassornas hantering, har FI skickat en enkät till samtliga tjänstepensionskassor, se bilaga. Kassorna förvaltar mellan 700 miljoner och 30 miljarder kronor. Totalt uppgår det förvaltade kapitalet till knappt 100 miljarder kronor och antalet kunder (förmånstagare) till över 800 000.

Granskningen av hanteringen fokuserar huvudsakligen på hedgefonder och aktieindexobligationer eftersom endast ett fåtal kassor har exponeringar mot andra komplicerade finansiella instrument.

¹ En tjänstepensionskassa bedrivs ömsesidigt och får inte bedriva aktiv försäljning. Verksamheten avser främst avgifts- och förmånsbestämd traditionell pensionsförsäkring. Tjänstepensionskassorna har cirka 5 procent av livförsäkringsmarknaden.

FI har däremot inte följt upp placeringarna mot de placeringsriktlinjer som kassorna är skyldiga att rapportera in till Finansinspektionen.

Undersökningens resultat

Exponering

Undersökningen visar att en majoritet av tjänstepensionskassorna saknar exponering mot de flesta komplicerade finansiella instrument. Många kassor placerar dock i hedgefonder och aktieindexobligationer. Den totala exponeringen mot de komplicerade finansiella instrumenten varierar mellan 0 och 43 procent av förvaltad kapital. Den genomsnittliga exponeringen är 15 procent av förvaltad kapital.

Exponering mot komplicerade finansiella instrument (procent av förvaltad kapital)

Tillgångs- slag	Antal kas- sor (av 13)	Snitt expo- nering, %	Min/max expo- nering, %	Kommentar
Hedgefon- der	10	9	0/39	De som uppger en hög expo- nering har fond-i-fond lösning- ar och är väl diversifierade.
Aktieindex- obligationer	8	10	0/33	De som uppger en hög expo- nering är väl diversifierade när det gäller emittentrisken.
Onoterade aktier	4	2	0/9	-
Övriga komplicera- de instru- ment	1 – 2	-	-	-

Hantering

Antal personer som arbetar med riskkontroll och personernas erfarenhet varierar. I vissa fall består denna riskkontrollfunktion av en enstaka person som är relativt oerfaren. I samtliga kassor rapporterar riskkontrollfunktionen till vd eller styrelsen. Endast fyra av kassorna förvaltar hela sitt kapital i egen regi. Övriga kassor har lagt ut hela eller större delen av förvaltningen externt.

Tjänstepensionskassorna använder allt från avancerade kapitalförvaltnings-system till Excel eller inget system. De kassor som uppger att de inte har något finansiellt system eller att de använder Excel har hela eller merparten av förvaltningen utlagd på externa förvaltare. Detta kan försvåra kontrollen över riskerna och även över de externa förvaltarna.

FI:s bedömning är att tjänstepensionskassornas hantering i de flesta fall är tillfredställande när det gäller de komplicerade finansiella instrumenten och hur investeringsbesluten fattas, samt hur och hur ofta värdering samt riskmätning görs.

Bilaga

Komplicerade finansiella instrument

I den här undersökningen avses med komplicerade finansiella instrument: onoterade aktier, hedgefonder, private equity, räntebärande värdepapper med hög kreditrisk (speculative grade eller utan rating), räntebärande värdepapper med sämre rätt vid emittentens konkurs (t.ex. förlagslån), räntebärande värdepapper där avkastningen är knuten till avkastningen för något prisindex, räntebärande värdepapper som saknar andrahandsmarknad eller där prissättningen är dålig, andra strukturerade produkter som består av ett eller flera värdepapper och ett eller flera derivatinstrument, utställda optioner, inflationssvappar, kreditderivat (CDS), derivat på råvaror.

Tjänstepensionskassor

Pensionskassan SHB, Försäkringsförening, PP Pension Försäkringsförening, Pensionskassan PSA, försäkringsförening, Pensionskassan PSF, försäkringsförening, Sparinstitutens Pensionskassa, försäkringsförening, Försäkringsbranschens Pensionskassa – försäkringsförening, Svensk Handel Pensionskassa, försäkringsförening, Arkitekternas Pensionskassa, försäkringsförening, Volvoresultats Försäkringsförening, Kåpan pensioner försäkringsförening, Optimalia, Apotekskoncernens Försäkringsförening, Svenska kyrkans pensionskassa, försäkringsförening, Postens försäkringsförening.

Två små kassor som tillsammans förvaltar mindre än 150 000 kronor ingår inte i undersökningen.